

ÅRSMELDING 2009

TIL

FYLKESTINGET

FRA

KONTROLLUTVALGET

1. Kontrollutvalgets formål og oppgaver

Kontrollutvalgets oppgaver er nedfelt i § 77 i kommuneloven og i ”Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner” fastsatt av Kommunal- og regionaldepartementet 15. juni 2004. Av de vesentligste arbeidsoppgavene kan nevnes:

- På fylkestingets vegne forestå det løpende tilsyn og kontroll med den fylkeskommunale forvaltningen.
- Minst en gang i valgperioden utarbeide en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Planen skal bygge på en overordnet analyse ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger.
- Påse at fylkeskommunens virksomhet årlig blir gjenstand for forvaltningsrevisjon.
- Rapportere til fylkestinget om hvordan fylkestingets merknader til forvaltningsrevisjon er blitt fulgt opp.
- Påse at det føres kontroll med fylkeskommunens interesser i selskaper og skal minst en gang i valgperioden utarbeide en plan for selskapskontroll.
- Påse at fylkeskommunen har en forsvarlig revisjonsordning og avgi innstilling om evt. valg av revisor.
- Utarbeide forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet.
- Påse at fylkeskommunens årsregnskap blir revidert på en betryggende måte, og holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at dette foregår i samsvar med lover og regelverk.
- Avgi uttalelse om fylkeskommunens årsregnskap før det vedtas av fylkestinget.
- Påse at revisjonsmerknader blir fulgt opp.

I tillegg har kontrollutvalget ansvaret for bestilling av revisjonstjenester m.v. via inngåelse av oppdragsavtale med Innlandet Revisjon IKS.

2. Kontrollutvalgets sammensetning

I valgperioden 2007-2011 er kontrollutvalget sammensatt som følger:

Medlemmer

Anne Hjelmstadstuen Jorde (leder)
Håkon Kolden

Roar Steinslien (nestleder)

Thor Lium
Dagny Christin Sten

Varamedlemmer i rekkefølge

Gunnar Thue
Britt Åse Høyeseven
Harald Molstad (til 18.11.08).

Øystein Andreassen
Henning Johannesen
Jan Håvard Bratlien

Arne Svendsrud
Rose-Karin B. Jacobsen
Rolf Kristiansen

Utvalget har i løpet av året hatt 7 møter og behandlet i alt 35 saker. En rekke saker og forhold er også drøftet under ”Eventuelt/Orienteringer”. Ett møte har blitt avholdt på Nord-Gudbrandsdal vidaregåande skule, Otta.

Kontrollutvalgets leder er nestleder i styret for Kontrollutvalgssekretariatet Innlandet.

3. Møter og saksbehandling i kontrollutvalget

Kontrollutvalgets møter holdes for lukkede dører, men kontrollutvalget kan selv iht kontrollutvalgsforskriften § 19 bestemme å avholde møtene for åpne dører. Fylkesordfører og oppdragsansvarlig revisor har møte- og talerett i utvalgets møter. Kontrollutvalget kan også innkalle fylkesrådmannen i forbindelse med behandling av sakene.

Kontrollutvalgets sekretariat kan ikke legges til fylkeskommunens administrasjon eller til den som utfører revisjon for fylkeskommunen. Oppland fylkeskommune har derfor inngått samarbeid med Hedmark fylkeskommune og Øyer, Gausdal og Lillehammer kommuner om et eget sekretariat, ”Kontrollutvalgssekretariatet Innlandet”.

4. Saker behandlet av kontrollutvalget

Nedenunder følger en oversikt over de viktigste sakene som er behandlet av kontrollutvalget i 2009:

- **Overordnet analyse og plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon 2009 – 2011.**
I møte den 21.10.08 (sak 34/08) sluttet fylkestinget seg til kontrollutvalgets prioriteringer av forvaltningsrevisjoner for årene 2009 – 2011. Kontrollutvalgets forslag tok utgangspunkt i at det i 2009 skulle gjennomføres 4 – 6 forvaltningsrevisjonsprosjekter. Prosjektene var som følger:

Aktuelle tema for gjennomføring i 2009 – i prioritert rekkefølge:

1. *Institusjonsopplæring*
2. *Jordvernstrategi*
3. *OPUS*
4. *Oppfølgingstjenesten (frafall)*
5. *Kultur og idrett (risikostyring)*
6. *Transporttjenesten for forflytningshemmede*
7. *Fylkesveger*

Øvrige aktuelle tema 2010-2011:

- *Lærerrekuttering*
- *Lærlingeordningen*
- *Partnerskapsavtaler*
- *Helsetjenester videregående opplæring*
- *Rådgivningstjenesten*
- *Seniorpolitikk*
- *Reiselivsstrategi*
- *Internasjonalisering*
- *Innkjøp (2010) – jfr. OFKs forstudie – evaluering av nye rutiner”*

Prosjektene nr. 1, 2, 4, 5,6 er bestilt, men ikke ferdigstilte per 31.12.09. Prosjektene nr. 3 og 7 er utsatt.

Etter at det var utarbeidet en ny overordnet analyse foretok kontrollutvalget i sak 25/09 i møte den 16.09.09 en ny vurdering av hvilke prosjekter som skulle prioriteres i 2010 mv.

Vedtaket var som følger:

Kontrollutvalget prioriterer følgende temaer for gjennomføring av forvaltningsrevisjon i 2010 (prioritert rekkefølge):

1. Innkjøp
2. Partnerskapsavtaler
3. Lærerrekuttering
4. Helsetjenester i videregående opplæring
5. Lærlingeordningen
6. Reiselivsstrategi

Øvrige aktuelle temaer 2010 – 2011

- Seniorpolitikk
- Internasjonalisering
- Museumsvirksomhet
- Opus
- Fylkesveier
- Institusjonsopplæring (Eventuell videreføring)

I sak 34/09 i møte den 04.11.09 vedtok kontrollutvalget å be revisjonen igangsette forarbeid til bestillinger for de tre høyest prioriterte temaene.

- **Oppfølging av tidligere forvaltningsrevisjonsrapporter**

I henhold til § 12 i kontrollutvalgsforskriften plikter kontrollutvalget å påse at fylkestingets vedtak i tilknytning til behandlingen av rapporter om forvaltningsrevisjon blir fulgt opp, samt rapportere tilbake til fylkestinget om dette. Slike tilbakemeldinger vil i utgangspunktet bli gitt i tilknytning til kontrollutvalgets årsmeldinger.

- **Forvaltningsrevisjonsprosjekt ”Behandling av personopplysninger”.**

Til å gjennomføre prosjektet engasjerte Innlandet Revisjon IKS Institutt for Datasikkerhet v/ Torbjørn Sjølstad.

Undersøkelsen tok utgangspunkt i følgende problemstillinger:

- *Hvilke personopplysninger registreres, også sensitive opplysninger, og i hvilke systemer oppbevares disse opplysningene?*
- *I hvilken grad sikrer fylkeskommunen at personopplysninger håndteres på en forsvarlig måte?*
- *Hvilke tiltak og løsninger gjøres for å redusere systemenes sårbarhet og risiko med tanke på å ivareta sikkerheten for brukerne?*

Følgende funn og anmerkninger fremkommer i rapporten:

- *Sikkerheten knyttet til behandlingen av personopplysninger ved de **videregående skolene** i Oppland fylke er etter vår vurdering i hovedsak godt ivaretatt. Sikkerhet i denne sammenheng omfatter både fysiske, system-/IT-tekniske og organisatoriske sikkerhetsforhold. Sensitive person-/elevopplysninger behandles og arkiveres i hovedsak i overensstemmelse med sikkerhetskravene i forskriftene til Personopplysningsloven:*

- Enkelte sikkerhetsrelaterte forhold ved skolene bør vurderes nærmere:
  - Lærerne og administrasjonspersonalet ved skolene savner generell opplæring og oppfølging i sikkerhetsrelaterte forhold fra OFK's administrasjon.
  - Skrivere som benyttes av lærere skal **ikke** være tilgjengelige for elever dersom skriverne ikke har 'sikker print'-funksjonalitet.
  - Den enkelte skole bør gå gjennom sine rutiner bl.a. i forhold til avlåsning av kontor også ved korte fravær, rydding av eventuelle sensitive dokumenter på kontor ifm renhold, om det kan ligge brev/dokumenter med sensitivt innhold i posthyllene til lærerne, osv.
  - Det forekommer at brukere lagrer opplysninger på sine bærbare PCer som kan ha sensitivt innhold; regelen fra OFK er at slike opplysninger **kun** skal lagres på sentrale servere.

- Brukerne ved de videregående skolene (administrasjonen, lærere og elever) er i all hovedsak godt fornøyd med service på tjenestene fra den sentrale IKT-avdelingen, men flere skoler klager på noe ustabilitet og treghet på nettverk/ kommunikasjon.

- Sikkerheten ved **tannhelseklinikken** i OFK er etter vår vurdering godt ivaretatt i all hovedsak; dette gjelder både den fysiske og den IT-relaterte sikkerheten.

- Som del av denne risikovurderingen ble det også foretatt en såkalt **penetrasjonstest** for å forsøke å avdekke mulige svakheter knyttet til **uautorisert (ekstern) tilgang** til skolenettverket og nettverket for tannklinikken. **Vår konklusjon etter denne testen er at både skolenettverket og nettverket for tannklinikken i fylkeskommunen er tilfredsstillende sikret ift risiko for uautorisert tilgang fra eventuelle eksterne inntrengere.**

- Enkelte sikkerhetsrelaterte forhold ved klinikken bør vurderes nærmere:
  - Renhold foretas utenom kontortid på en rekke tannklinikker. Tross taushetserklæring, vil renholdspersonalet i denne sammenheng **ikke** være autorisert for tilgang til person-/klientsensitive opplysninger av noen art. Etter vår vurdering bør derfor renhold kun foretas i bemannet kontortid – med de mindre ulemper dette måtte innebære for klinikken

- Skolene og tannklinikken har i liten grad kjennskap til OFK's sikkerhetsregelverk/-policy; dette bør snarest formidles til den enkelte av virksomhetene. Tilsvarende gjelder behovet virksomhetene har for generell sikkerhetsopplæring og –oppfølging

- Sikkerhetsregelverket/retningslinjene for informasjonssikkerhet i fylkeskommunen bør oppdateres

- Ansvar for fylkeskommunens **sikkerhetsansvarlig/-koordinator** er etter vår vurdering ikke formalisert; denne funksjonen bør for øvrig ikke ligge i Fagenhet IKT, da dette i ulike sammenhenger vil kunne innebære en 'bukken & havresekken'-rolle; ref her også pkt 6.3.2

- OFK bør bedre sine rutiner bl.a. knyttet til internkontroll/kontrollplaner, avviksregistrering/-håndtering, logging og logg-kontroller i 'sensitive' IT-systemer og gjennomføring av sikkerhetsrevisjoner; ref her også pkt 4.2

- *Det er gode tiltak mht brann og alarm (også innbrudd) på skolene, i administrasjonen og på tannklinikene*
- *Adgangskontrollen til fylkeshuset bør vurderes bedre.*
- *For de respektive brukergruppene vil inntil én dag uten tilgang til IT-systemene representere klare ulemper, mens fra 2 dager vil grense mot 'katastrofe' slik vi vurderte tilbakemeldingene fra de vi hadde møter med. Etter vår vurdering har OFK en IT-beredskap som innebærer at sannsynligheten for avbrudd lengre enn én dag er svært liten. Fagenhet IKT har også en kontinuerlig fokus på tiltak for å sikre en stabil tilgjengelighet til nettverk og IT-systemer”.*

I sak 04/09 i møte den 17.02.09 sluttet fylkestinget seg til kontrollutvalgets innstilling og vedtok følgende:

1. *Fylkestinget tar revisjonsrapport fra prosjektet "Behandling av personopplysninger" til etterretning.*
2. *Fylkestinget forutsetter at fylkesrådmannen følger opp rapportens konklusjoner og anbefalinger i samsvar med sin skisserte tiltaksplan.*
3. *En statusrapport om arbeidet gis kontrollutvalget per 15.08.09.*

Fylkesrådmannen har fulgt opp punktene 2 og 3 i vedtaket og gitt kontrollutvalget tilbakemelding i brev den 13.08.09.

Kontrollutvalget behandlet tilbakemeldingen i sak 27/09 i møte den 16.09.09 og konkluderte med at fylkeskommunen har fulgt opp fylkestingets vedtak på en god måte.

- **Forvaltningsrevisjonsprosjekt "Journalføring av e-post i de videregående skolene".** Formålet med prosjektet har vært å kartlegge og vurdere om fylkeskommunen følger aktuelle lover og regler for behandling og arkivering av e-post ved de videregående skolene.

Det var formulert følgende problemstilling:

"Blir arkivverdig e-post til/fra de videregående skolene journalført?"

Revisjonens vurderinger, konklusjoner og anbefalinger, slik de framgår av sammendraget i rapporten, går ut på følgende:

"Vurderinger - konklusjoner

Ut fra resultatene av spørreundersøkelsen mener revisjonen det er grunn til å anta at omfanget av journalføringen burde vært større enn praksis viser og at ikke all arkivverdig e-post journalføres ved skolene. Hvor stort omfanget av manglende journalføring er, er imidlertid vanskelig å anslå. Rektorer og kontorpersonalet mener selv at en liten del av den e-posten som kommer inn er arkivverdig.

Både rektorer og kontorpersonalet er kjent med at e-post skal journalføres og de har rimelig god kjennskap til lovgrunnlaget. Det er imidlertid mange skoler som ikke har rutiner for journalføring av E-post. Skolene bruker i liten grad saksbehandlingssystemet Public 360 til direkte journalføring av E-post, men tar ut e-postene på papir for journalføring (i den grad det journalføres). Revisjonen antar at dette skyldes at brukerterskelen oppleves for høy for mange.

Anbefalinger

Revisjonen anbefaler at de skolene som ikke allerede har gjort det, utarbeider lokale rutiner for journalføring av e-post, eventuelt med bistand fra Fagenhet arkiv og/eller Fagenhet opplæring. Vi har i vår undersøkelse ikke sett på e-post til/fra lærere ved skolen. Det er viktig at rutinene omfatter alt personell ved skolen som mottar eller sender e-post som kan være gjenstand for journalføring.

I tillegg trengs det mer opplæring, veiledning og/eller motivasjon når det gjelder bruk av Public-360 til journalføring av E-post ved skolene.”

I sitt hørings svar skriver fylkesrådmannen blant annet:

”Fylkesrådmannen er enig i revisjonens konklusjoner og anbefalinger. Det vil derfor bli tatt initiativ til at skolene utarbeider lokale rutiner for journalføring. Sentral rutine, som finnes på intranett, kan benyttes som mal. Rutinene skal gjelde for alt personell, dvs. også for lærerne som ikke er tilknyttet saksbehandlingssystemet Public 360.

Tilbudet om opplæring i saksbehandlingssystemet vil fortsette og det vil bli jobbet med motivasjon for bruk av systemet og etterlevelse av rutinene overfor hele organisasjonen. Systemet, rutiner og erfaringsutveksling vil bl.a. bli tema på et av de første rektormøtene i fylket, i praksis vil det si like over sommeren.”

I sak 17/09 i møte den 28.04.09 sluttet fylkestinget seg til kontrollutvalgets innstilling og vedtok følgende:

1. Fylkestinget tar den framlagte forvaltningsrevisjonsrapporten ”Journalføring av e-post i de videregående skolene” til etterretning.
2. Fylkestinget ber fylkesrådmannen følge opp anbefalingene som framkommer i rapporten.
3. Fylkestinget ber fylkesrådmannen innen 15.08.2009 gi en tilbakemelding til kontrollutvalget om status i arbeidet med oppfølging av anbefalingene.

Fylkesrådmannen har fulgt opp punktene 2 og 3 i vedtaket og gitt kontrollutvalget tilbakemelding i brev den 11.08.09.

Kontrollutvalget behandlet tilbakemeldingen i sak 28/09 i møte den 16.09.09 og konkluderte med at fylkeskommunen har fulgt opp fylkestingets vedtak på en tilfredsstillende måte.

- **Forvaltningsrevisjonsprosjekt ”Fylkeskommunens oppfølging av klima- og energiplan”.**

Formålet med prosjektet har vært å få informasjon om og hvordan planen følges opp.

Det er definert følgende problemstillinger:

- *Hva har fylkeskommunen gjort for å følge opp punktet i Klima- og energiplan for Oppland om miljøhensyn ved lokaliseringsspørsmål og arealbruk?*
  - *Hva har fylkeskommunen gjort i egen organisasjon for å følge opp planen? Er det etablert noen form for iverksettelsesorganisasjon?*
  - *Hvordan er tiltakene som er lansert i planen innenfor dette temaområdet operasjonalisert?*

- Hva har fylkeskommunen gjort i *samhandlingen med kommunene* (ved veiledning, ved kurs og konferanser, i saksbehandling av planer, osv) med relevans for klima- og energiplanen?
- Hva har fylkeskommunen gjort i forhold til fylkesmannens relevante avdelinger med tanke på oppfølging av planen?
- *Hva har fylkeskommunen gjort i tiden etter at Klima- og energiplanen ble utarbeidet for å følge opp planens formuleringer om kollektivtransport og klima?*
  - Er det etablert spesielle organisatoriske tiltak for å realisere intensjonene i planen?
  - Har det vært foretatt noen form for ytterligere operasjonalisering av handlingsplanen?
  - Hvilke tiltak er satt i verk innenfor ulike deler av kollektivtransporten?
- *Er arbeidet med å følge opp planen i god gjenge, og er en på rett veg? Hvilke råd kan det gis for det videre arbeidet med grunnlag i revisjonen?*

Prosjektet er gjennomført av Transportøkonomisk Institutt.

Rapportens konklusjoner og anbefalinger, slik de framgår av sammendraget i rapporten, går ut på følgende:

”Hovedkonklusjonen etter gjennomgangen av disse to temaene er at effekten av fylkestingets vedtak om Klima- og energiplan for Oppland ikke ser ut til å ha vært spesiell stor innenfor de to områdene. Dette skyldes først og fremst at arbeidet innenfor disse to temaene var i godt gjenge – i tråd med klimaplanens intensjoner – allerede i forkant av vedtaket om planen. Administrasjonen har i liten grad endret sin adferd som følge av vedtaket og arbeidet ser ut til å ha blitt videreført ganske uanfektet av vedtaket i klima- og energiplanen. Dette har sammenheng med at mange av tiltakene som klima- og energiplanen har tatt opp i seg allerede var implementert i organisasjonen. Etter revisjonens vurdering gjennomføres disse tiltakene i tråd med intensjonene i klima- og energiplanen. Det som etter revisjonens vurdering mangler, er først og fremst organisatoriske tiltak for oppfølging av tiltakene i forhold til målsettingene i klima- og energiplanen.

Operasjonalisering og gjennomføring av tiltak i planen

Fylkeskommunens arbeid i forbindelse med miljøhensyn i arealplanleggingen og i kollektivtrafikken er godt forankret i den eksisterende forvaltningsstrukturen, henholdsvis i fagenhet for regional utvikling og fagenhet for samferdsel.

Regionalavdelingen har gjennom mange år ført en ganske konsekvent linje i sin samhandling med kommunene når det gjelder kommunale planer. Signalene fra fylkeskommunen har vært at framtidig utbygging bør bygge opp under eksisterende tettsteder, at utbygging i eksternt lokaliserte områder i forhold til eksisterende tettsteder ikke bør forekomme, uansett om det dreier seg om lokalisering av boliger, områder for produksjonsnæringer eller lokalisering av handelsvirksomhet. Kommunene er seg bevisst fylkeskommunens faglige standpunkter. Undersøkelsen viser at det er lite som tyder på at de faglige signalene fra fylkeskommunen rettet mot kommunene har endret seg som følge av klima- og energiplanen. Flere av kommunene ser ut til å ta mer hensyn til klima og miljø i utarbeidelsen av sine planer, men dette er nødvendigvis ikke et resultat av klima- og energiplanen. Fylkeskommunen samarbeider med fylkesmannen og det avholdes

månedlige arealplanmøter. Samarbeidet har eksistert lenge før klima- og energiplanen ble vedtatt.

Når det gjelder kollektivtransport har fylkeskommunen gjennom lang tid vært godt i gang med flere gode tiltak. Heller ikke på dette området ser det ut til at klima- og energiplanen representerer noe trendbrudd eller et mer intensivt arbeid. Arbeidet med å forbedre kollektivtransporttilbudet startet flere år før siste versjon av klima- og energiplanen ble vedtatt. Dette gjelder f.eks krav om biodrivstoff i anbud med busselskapene, etablering av pumper for biodrivstoff, forsterking av kollektivtransporttilbudet i Lillehammer- og Gjøvikregionen og samarbeid med turistnæringen og NSB.

Organisatoriske tiltak

Fylkeskommunen har ikke gjort spesielle organisatoriske tiltak for å følge opp intensjonene i klima- og energiplanen. Det er ikke opprettet egne stillinger og det er heller ikke gjort interne disposisjoner for å ansvarliggjøre i arbeidet med å følge opp planen. Klima- og energiplanen involverer ikke kommuner eller andre organer som sitter med viktige virkemidler for oppfølging av planen. Det er ikke utarbeidet kriterier for å måle ”om man er på rett veg”.

Etter revisjonens vurdering fører manglende involvering fra kommuner og andre sentrale samarbeidspartnere til manglende forpliktelse og forankring av planen. Planen ser også ut til å ha liten forankring internt i fylkeskommunens administrasjon.

Det er ikke sagt noe spesifikt i klima- og energiplanen om den praktiske oppfølgingen av planen. Revisjonen anbefaler at fylkeskommunen gjør en nærmere vurdering av hvordan planen skal følges opp administrativt og i forhold til andre samarbeidspartnere. Mulige temaer for oppfølging vil bl.a. være ansvar, involvering, rapportering og indikatorer for måloppnåelse.

Er arbeidet med planen i god gjenge og er en på rett veg?

Som nevnt, er det for tidlig å evaluere effektene av klima- og energiplanen. Vi kan imidlertid konstatere at de fleste av tiltakene innenfor de to undersøkte temaområdene gjennomføres i tråd med intensjonene. De enkelte tiltakene i planen kan finnes igjen i de ordinære styringsdokumentene som regionalt handlingsprogram og fylkesrådmannens gjennomføringsdokument under det fagområdet der de hører hjemme. Tiltakene er i disse dokumentene ikke relatert til klima- og energiplanen og det er ikke utarbeidet noen systematisk rapportering, måleindikatorer eller liknende. Det er for eksempel ikke utviklet særskilt arealstatistikk som kan følge areal- og transportutviklingen i fylket (dette har heller ikke andre fylker gjort).

Revisjonen anbefaler at det utvikles indikatorer eller andre former for vurderingskriterier som kan være til hjelp i arbeidet med å vurdere om klimatiltakene gjennomføres som planlagt, og om de valgte tiltakene har forventet effekt i forhold til målene.”

I sitt høringsvar skriver fylkesrådmannen blant annet:

”Rapporten gir etter vår vurdering en grundig og i hovedsak korrekt framstilling av situasjonen. Vi er i hovedsak enige i de konklusjonene som er trukket. Det er riktig at flere av tiltakene i klimaplanen følges opp i organisasjonen.

Når det gjelder mangler som er påpekt vil fylkesrådmannen bemerke at flere av disse er forhold som allerede er under oppfølging.”

”Fylkeskommunen har siden 1999 hatt energi og klimaplan. Det har vært lite aktuelt å foreta organisatoriske endringer som følge av at energi- og klimaplanen ble revidert høsten 2007. Organisasjon er i kontinuerlig utvikling.

Vi er allerede i gang med å følge opp flere av de mangler som er påpekt, og rapporten gir oss et godt grunnlag for å bearbeide dette videre.”

Kontrollutvalget fattet følgende vedtak i sak 20/09 i møte den 24.06.09:

- 1. Fylkestinget tar den framlagte forvaltningsrevisjonsrapporten ”Fylkeskommunens oppfølging av klima- og energiplanen” til etterretning.*
- 2. Fylkestinget ber fylkesrådmannen følge opp anbefalingene som framkommer i rapporten.*
- 3. Fylkestinget ber fylkesrådmannen innen 15.02.10 gi en tilbakemelding til kontrollutvalget om status i arbeidet med oppfølging av anbefalingene.*

Fylkestinget sluttet seg i sak 33/09 i møte den 21.10.09 til kontrollutvalgets innstilling, men vedtok i pkt. 3 å endre kontrollutvalget til fylkestinget.

Vedtaket pkt. 3 innebærer således at fylkestinget selv overtar kontrollutvalgets ansvar i hht kontrollutvalgsforskriften §12 om oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapporter og rapportering om dette til fylkestinget.

- Forvaltningsrevisjonsprosjekt ”Nytt billetteringssystem”.

Det var formulert følgende problemstillinger for prosjektet:

- 1) Vurdering av om aktuelle lover og regler er etterlevd, jf også Oppland Fylkeskommunesinterne regelverk for anskaffelser.*
- 2) I hvilken grad er målsetningene med innføring av nytt billettsystem oppfylt?*
- 3) Hvor store er de samlede kostnader ved innføring og implementering av systemet, og hvor store er de sammenlignet med budsjettet for prosjektet.*
- 4) Hva burde vært gjort fra OFK sin side for å forhindre de ulemper fylkeskommunen ble påført i form av forsinkelser, økte utgifter til kjøp av systemet, inntektstap og økte kostnader til administrasjon?*

Revisjonens vurderinger og anbefalinger, slik de framgår av sammendraget i rapporten, går ut på følgende:

Vurderinger

Til problemstilling 1:

Uten å gå i detalj på de vurderinger som ble gjort, og de kriterier som ble brukt, finner vi ikke grunnlag for å reisekritikk mot valget som ble gjort av Q-Free/ Fara som leverandør av nytt billettsystem i 2003/ 2004. Q-Free var den klart rimeligste tilbyderen, samtidig som kjøperne vurderte at selskapet hadde gode referanser fra tilsvarende leveranser.

Til problemstilling 2:

Målene ved billettsystemet er bare delvis innfridd. Sett i lys av at systemet har vært i drift bare ca 2,5 år, og alle driftsproblemene siden overtakelsen, er det imidlertid for tidlig å felle noen endelig konklusjon mht måloppnåelse.

Til problemstilling 3:

Basert på de opplysninger vi har fått fra fagenhet samferdsel ser det ut til at årlige kostnader til billettsystem har økt betydelig med det nye systemet. .... Ettersom det etter

vår mening er for tidlig å slutte om målene med systemet er oppnådd, er det problematisk pr i dag å skulle veie økte kostnader ved nytt billettsystem opp mot gevinstene.

Til problemstilling 4:

.....det er flere forhold knyttet til organisering, bemanning og oppfølging hvor oppdragsgiverne ikke fulgte opp intensjonene i kontrakten som ble inngått med Q-Free.

Det var også uheldig at det ble flere utskiftninger av prosjektleder i OFK.

Slik det framstår i ettertid var likevel det forhold at utviklingen av 5. generasjons billettsystem foregikk underveis i prosjektet, samt beslutningen om å gå over til NSD (ny nasjonal standard), de viktigste årsaker til utsettelsen i prosjektet.

Anbefalinger

Våre anbefalinger går på hvilken lærdom som er mulig å hente ut fra arbeidet med anskaffelsen av nytt billettsystem, og hvordan den i så fall kan benyttes i senere innkjøp av om lag samme omfang og kompleksitet.

Vi vil særlig nevne:

- Det kan være en fare for å undervurdere kompleksiteten i store leveranser av avanserte systemer, særlig der det er involvert betydelige innslag av nyutvikling.
- Det er av stor betydning at det allokeres tilstrekkelige ressurser og kompetanse til oppfølging av prosjekter av denne typen.
- Formelle rutiner bør så langt som mulig følges. Dette gir mulighet til å dokumentere håndtering av prosesser/ avvik, og ikke minst gir det større sikkerhet for at beslutninger som fattes underveis blir tilstrekkelig underbygd og vurdert.
- Hensynet til brukerne er viktig. Sørg for involvering slik at de blir medspillere og ikke motspillere. I den sammenheng er opplæring også viktig.

I sitt hørings svar skriver rådmannen blant annet:

”Billetteringssystemet fungerer nå tilfredsstillende overfor publikum, men det er fortsatt utfordringer knyttet til bl.a. det å få utnyttet data til planlegging og styring.

Fylkeskommunen er fornøyd med å ha et fremtidsrettet system med mange muligheter, og man har nå fokus på å ta i bruk den økte funksjonaliteten som systemet innebærer”.

- ”Revisjonen påpeker at fylkeskommunen ikke har fulgt opp de milepæler og statusrapporteringer som kontrakten med leverandøren la opp til. I ettertid ser man at bruk av mer formelle prosedyrer og større grad av skriftlighet ville gitt bedre styring og kvalitetssikring. Fagenhet samferdsel er nå i ferd med å etablere et system for generelt tettere prosjektoppfølgning.
- Det billettsystemet som ble kjøpt, viste seg å være mer uferdig enn på forhånd antatt. I tillegg kom det nye retningslinjer for nasjonal standard for billettsystemer (Håndbok 206) like etter at kjøpet ble foretatt, og disse faktorene medførte at det ble behov for mye tilpasningsarbeid under utviklingen av systemet. Dette var kompliserende, forsinkende og fordyrende, men fylkeskommunen mener dette var et riktig valg, og er tilfreds med at man nå har et fremtidsrettet system som kan samordnes med billettsystemer som brukes i andre fylker.
- ”.....Fylkesrådmannen er enig med revisjonen i at den økonomiske oppfølgingen av prosjektet burde vært tettere, men vil legge til at omfanget av prosjektet i noen grad var kvantifisert i regionalt handlingsprogram for 2004”.

”Fylkesrådmannen ser innspillene fra revisjonen som nyttig i det videre arbeidet med å styrke den interne kontroll i fylkeskommunen, og mener at man er godt i gang med å få

på plass gode rutiner og verktøy for tilfredsstillende prosjektstyring. Det er flere år siden fylkeskommunen innførte en generell prosjektmetodikk som er beskrevet i en prosjekthåndbok med gode og klare rutiner for planlegging og gjennomføring av prosjekter. Dessuten er det innført et godt opplæringstilbud. Det vil i tiden framover bli satt ytterligere fokus på forståelse, implementering, oversikt og kontroll omkring prosjektstyring på alle nivå i organisasjonen.”

Fylkestinget vedtok i sak 32/09 kontrollutvalgets innstilling om å ta saken til orientering.

- **Forvaltningsrevisjonsprosjekter innenfor begrepet ”Risikostyring”.**

Kontrollutvalget har i 2008/2009 via tre prosjekter valgt å sette fokus på begrepet ”Risikostyring”. Hovedprosjektet kan sies å være ”Risikostyring på overordnet nivå”, mens prosjektene ”Variabel lønn og pensjon” og ”Samferdsel” mer kan betraktes som delrapporter til hovedprosjektet.

I hh til pkt 4 i fylkestingets vedtak i sak 34/08 har kontrollutvalget valgt å ikke legge disse tre rapportene frem for fylkestinget. Dette primært fordi gjennomføring av interne kontrolltiltak i utgangspunktet er en ren administrativ oppgave som faller inn under fylkesrådmannens ansvar i hht kommunelovens § 23.2. Forhold knyttet til RHP antas imidlertid å være interessant for fylkestinget.

Da prosjektene ble vedtatt startet opp var det på det rene at fylkeskommunen ikke hadde implementert risikostyring i sitt mål- og resultatstyringssystem. Det ble derfor tidlig klart at prosjektet i stor grad også måtte bli å se på som et utviklingsprosjekt.

Hovedhensikten med kontrollutvalgets bestillinger av prosjekter rettet mot risikostyring og –ledelse er ønsket om å være bidragsyter til at fylkeskommunen får et mer bevisst forhold til risiko og risikostyring og derved bidra til å utvikle risikoleidelse og risikostyring i Oppland fylkeskommunen.

Alle tre rapportene er av fylkesrådmannen blitt sett på som nyttige bidrag i det videre arbeidet med å sikre den interne kontrollen i fylkeskommunen og som innspill i det arbeidet som nå er igangsatt vedrørende risikohåndtering.

Nedenunder følger en omtale av rapportene:

”Risikostyring på overordnet nivå”

Formålet med prosjektet er i bestillingen definert slik:

”Formålet med undersøkelsen er å kartlegge og vurdere om og hvordan fylkesrådmannens ledergruppe arbeider med å identifisere, vurdere og håndtere risikostyring og -ledelse på overordnet nivå for fylkeskommunen i den hensikt å sikre og fremme mål og etterlevelsen av lover og regler.”

Undersøkelsen tok utgangspunkt i følgende problemstillinger:

”Er det etablert hensiktsmessige og effektive rutiner for overordnet risikostyring og -ledelse i fylkeskommunen?”

Herunder:

- 1. Er vesentlige risiko omkring fylkeskommunens aktiviteter/oppgaver kartlagt og vurdert. Så som:*
  - Er det fokusert på risikoleidelse/-styring i plandokumenter eller lignende? Dvs. blant annet holdningen til risiko?*

- Er det etablert mål og tilhørende kritiske faktorer?
  - Er det et bevisst forhold til risikotoleranse og/eller aksept for avvik?
  - Er vesentlige mulige hendelser kartlagt?
  - Er risiko vurdert? Sannsynlighet og konsekvens.
2. Hvilke tiltak er etablert for å redusere risiko? ”
- Relevans, treffsikkerhet og tilstrekkelighet ift. Risikotoleransen
3. Blir systemet overvåket?
- Har fylkeskommunen et måleapparat/-verktøy som virker?
  - Hvordan skjer rapporteringen?

Revisjonens vurderinger, konklusjoner og anbefalinger i sammendraget i revisjonsrapporten gjengis her i sin helhet:

”Revisjonens vurderinger.

Er det fokusert på risikostyring og -ledelse i fylkeskommunens plandokumenter? Det er i liten grad eksplisitt fokusert på risikostyring og -ledelse i fylkeskommunens plandokumenter. Det ligger likevel risikotenkning og risikovurderinger til grunn i forbindelse med internkontroll på flere områder, men disse risikovurderingene er ikke integrert i styringssystemet på grunnlag av et helhetlig rammeverk.

Er det etablert mål og tilhørende risikofaktorer? Målformuleringer har vært diskusjonstema på møtene mellom revisjonen og rådmannsledelsen i forbindelse med gjennomføringen av dette prosjektet. Revisjonen har inntrykk av at rådmannsledelsen har god forståelse av problemstillingene rundt målstruktur og målformuleringer og at de vil ta fatt i dette framover. Det framgår i liten grad eksplisitte risikovurderinger forbindelse med fastsettelse av overordnede mål og planer i Fylkesplan og Regionalt handlingsprogram.

Er det etablert tiltak for å redusere risiko? Det er ikke eksplisitt angitt tiltak i gjennomføringsdokumentet for 2008 som er begrunnet i en risikovurdering. De administrative målene som er formulert i dokumentet har ofte karakter av å være tiltak og flere av disse kan tolkes som risikoreducerende tiltak. Fylkeskommunen har omfattende systemer for intern kontroll, men det går ikke fram av dokumentene i hvilken grad disse systemene er begrunnet i en overordnet risikovurdering.

Er det en overvåking av systemet? Fylkeskommunen har et godt og omfattende rapporteringssystem som de ønsker å videreføre. Dette systemet er imidlertid ikke begrunnet i en overordnet risikovurdering. Fylkeskommunen har opprettet et controller-team som vil videreutvikle kontrollsystem og – rutiner.

Konklusjoner og anbefalinger

Fylkeskommunen hadde ikke innført helhetlig risikostyring som system da dette prosjektet ble startet. Fylkesrådmannen har i forbindelse med gjennomføringsdokumentet for 2009 startet et arbeid med å innføre en mer helhetlig tilnærming til risikostyring i organisasjonen. Dette arbeidet vil videreføres i 2009 i forbindelse med forberedelsene til nytt regionalt handlingsprogram 2010.

I tråd med det vi også oppfatter som fylkesrådmannens opplegg fremover vil vi anbefale følgende:

- *At det utarbeides en risikopolicy som et utgangspunkt for å etablere og gjennomføre risikostyring på en helhetlig måte.*
- *At det legges vekt på at risikostyringen integreres godt i fylkeskommunens eksisterende mål- og resultatstyringssystem og at den forankres i et rammeverk for risikostyring, jfr kap.2.*
- *At det jobbes videre med målstruktur og operasjonaliseringer av målformuleringer i gjennomføringsdokumentet for å gjøre disse egnet for risikovurderinger og oppfølging.*
- *At en prioriterer å følge opp de viktigste målene i forhold til risikovurderinger og tiltak.*
- *At eksisterende rapporterings- og overvåkingssystemer videreutvikles og forankres i risikovurderinger på overordnet nivå.*

I tilknytning til rapporten uttaler fylkesrådmannen at fylkeskommunen allerede er godt i gang med å utarbeide en risikopolicy. Denne vil bli inntatt i fylkesrådmannens gjennomføringsdokument for 2009. I 2010 forventes det at ny målstruktur vil være på plass og at det innføres en mer helhetlig tilnærming til risikostyring i organisasjonen.

Som fylkesrådmannen også peker på i sin uttalelse er det imidlertid viktig at dette på sikt også forankres i de politiske organer, mao at de mål og krav som vedtas i RHP også blir videreført i fylkesrådmannens gjennomføringsdokument og således videre ned i organisasjonen.

Kontrollutvalget tok rapporten til orientering i sak 2/09 i møte den 28.01.09.

”Revisjon av risikostyring og –ledelse – Variabel lønn og pensjon”.

Formålet med prosjektet er i bestillingen definert slik:

”Formålet med prosjektet er å kartlegge og vurdere om og hvordan ledelsen arbeider med å identifisere, vurdere og håndtere risikoer i den hensikt å sikre og fremme fylkeskommunens eventuelle mål og/eller lover, regler og krav innen fagfeltet variabel lønn og pensjon.”

I bestillingen er det satt opp følgende mulige problemstillinger:

- *Hvordan forholder fylkeskommunen seg til risiko innen fagfeltene variabel lønn og pensjon?*
- *Er det etablert hensiktsmessige og effektive rutiner for risikostyring og -ledelse innenfor temaet variabel lønn og pensjon? Herunder:*
- *Er vesentlige risiko omkring prosessene for variabel lønn og pensjon kartlagt og vurdert?*

Så som:

- *Er det fokusert på risikoledelse/-styring i plandokumenter eller lignende - dvs. bl.a. hvordan er holdningen til risiko?*
- *Er det etablert mål og tilhørende kritiske faktorer?*
- *Er vesentlige mulige hendelser kartlagt?*

- *Er risiko vurdert?*
- *Hvilke tiltak er etablert for å redusere risiko?*
- *Blir systemet overvåket?*
- *Hvordan skjer rapporteringen?*

Revisjonens sammenfattende vurderinger, konklusjoner og anbefalinger kan sammenfattes som følger:

- *Selv om fylkeskommunen totalt sett synes å ha en rimelig god og omfattende internkontroll når det gjelder variabel lønn og pensjon, kan en innføring av risikostyring som metode bidra til at denne internkontrollen kan integreres ennå bedre i fylkeskommunens totale mål- og resultatvurderingssystem. Ut fra SSØ's anbefalinger er forutsetningene for dette at risikostyringen forankres på overordnet nivå i fylkeskommunen.*
- *Vi mener at det ikke er naturlig at det er knyttet målsettinger og risikovurderinger direkte til operative arbeidsoppgaver som variabel lønn og pensjon i sentrale plandokumenter som RHP. Siden fylkeskommunen foreløpig ikke har implementert risikostyring i sitt styringssystem, kan vi heller ikke forvente at risikovurderinger er eksplisitt nevnt i styringsdokumenter og reglementer.*
- *Fagenhet Personal og lønn synes å ha et bevisst forhold til risiko i forhold til de relevante målene i gjennomføringsdokumentet. Risikohåndteringen synes å være tilpasset risikoen.*

Revisors gjennomgang har i hovedsak basert seg på intervjuer med fagenheter/skoler og, med ett unntak, har vi ikke testet hvordan systemet fungerer i praksis. Fokuset vårt har heller ikke vært på internkontroll, men på enhetenes risikovurderinger. Slik vi har forstått det bygger Fylkeskommunens internkontroll på en implisitt risikovurdering og tiltakene synes å være relativt omfattende. Risikoen for feil synes gjennomgående å bli vurdert som relativt lav. Vi er imidlertid usikre på i hvilken grad selve omfanget og innretningen av internkontrolltiltakene er gjenstand for overvåking.

Det er også viktig å følge opp om gjennomføring av risikoreducerende tiltak har hatt ønsket effekt, om det er nødvendig med andre typer tiltak eller om noen tiltak bør reduseres eller tas bort. For å kunne vurdere om tiltakene har hatt effekt må en forsøke å finne metoder for å registrere og vurdere måloppnåelse. Det kan f.eks være aktuelt å ta stikkprøver.

I sin uttalelse til rapporten konkluderer fylkesrådmannen med at ”Revisjonens rapport anses som nyttig i det videre arbeidet med å sikre den interne kontrollen i fylkeskommunen og som innspill i det arbeidet som nå er igangsatt vedrørende risikohåndtering”.

Videre uttaler fylkesrådmannen at ”Som kjent er fylkeskommunen i startfasen med å innpasse risikohåndtering i dagens mål- og resultatstyring. Dessuten vil det i løpet av 2009 være en prosess for å tilpasse denne styringen til fylkeskommunens nye planstrategi”.

Kontrollutvalget behandlet rapporten i sak 3/09 i møte den 28.01.09 og fattet følgende vedtak:

1. Kontrollutvalget tar revisjonsrapport fra prosjekt "Revisjon av risikostyring og – ledelse – Variabel lønn og pensjon" til orientering.
2. Kontrollutvalget sier seg godt fornøyd med de tiltak som fylkesrådmannen vil iverksette som en oppfølging av revisjonsrapporten. Kontrollutvalget vil senere vurdere en eventuell oppfølging av rapporten.

"Revisjon av risikostyring og –ledelse i Fagenhet Samferdsel".

Formålet med prosjektet har vært "...å kartlegge og vurdere om og hvordan ledelsen arbeider med å identifisere, vurdere og håndtere risikoer i den hensikt å sikre og fremme fylkeskommunens og fagenhet Samferdsels mål, lover og regler".

For å svare på formålet har revisjonen satt opp enkelte problemstillinger som besvares med følgende tabellariske oppstilling i rapporten

Problemstillinger	Konklusjon
1) Er vesentlige risiko omkring fagenheten Samferdsels aktiviteter /oppgaver kartlagt og vurdert.	Samferdselsenhetens plan- og styringsdokumenter viser ikke en oversikt over vesentlige risikoelementer.
2) Hvilke tiltak er etablert for å redusere risiko?	Ansettelse av nye medarbeidere og kontraktsstyring.
3) Blir systemet overvåket?	Risikostyringen er delvis i startfasen. På andre områder er det ikke definert noen risikostyringsprosess.
4) Hvordan skjer rapporteringen?	Samferdsel orienterer fylkesutvalget jevnlig om status økonomi.

Videre viser revisjonen til sin anbefaling om at
 "Samferdsel bør etter vår vurdering finne måleparametre for sin egen produksjon."

Til dette har fylkesrådmannen blant annet vist til at samferdselsjefen bl.a. har uttalt følgende:

"Å finne adekvate måleparametre for det administrative arbeidet ansees ikke relevant, men bl.a. gjennom arbeidsmiljøundersøkelser vil man få indikasjoner på om samhandlingen er god. Bredt anlagte brukerundersøkelser, som også inkluderer samhandlingspartnere, vil også gi signaler om hvorvidt organiseringen er tilfredsstillende."

For øvrig har fylkesrådmannen i sin uttalelse til rapporten blant annet uttalt følgende uttalelse:

"Fylkesrådmannen tar til etterretning revisjonsrapportens vurderinger om at det i samferdselsenhetens plan- og styringsdokumenter ikke framkommer eksplisitte vurderinger av vesentlige risikoelementer. Dette er for øvrig en generell utfordring i forhold til fylkeskommunenes mange plan- og styringsdokumenter og gjelder ikke særskilt for samferdselsenheten. Risikovurderinger, herunder vurderinger av kritiske

suksessfaktorer, er gjerne en integrert del av mål og tiltaksformuleringsprosessene i fylkeskommunen, men kunne med fordel framgå mer eksplisitt i sluttdokumentene. Fylkesrådmannen ser et betydelig forbedringspotensiale her. Dette er imidlertid et krevende arbeid. Ambisjonsnivået i seg selv må være gjenstand for kost/nyttevurderinger”.

Kontrollutvalget tok rapporten til orientering i sak 4/09 i møte den 28.01.09.

- **Gjennomgang av intern kontroll.**

Kontrollutvalget vedtok blant annet følgende i sak 29/09 i møte den 04.11.09:

1. *Kontrollutvalget ber Innlandet Revisjon IKS gjennomføre en kontroll av fylkeskommunens økonomiske interne kontroll ved blant annet uteenhetene og på lønnsområdet. Kontrollene skal omfatte:*
  - *Er det etablert interne kontrollsystemer og fungerer disse ?*
  - *Substanskontroller.*
2. *Basert på riikovurderinger definerer revisjonen selv hvilke områder som skal kontrolleres.*

Saken ble reist blant annet på bakgrunn av en henvendelse fra fylkesrådmannen, samt ut fra det faktum at regnskapsrevisjonen siden 2005 har blitt redusert til et minimum, hvilket blant annet har medført at en rekke detaljkontroller ikke lenger blir utført i samme omfang som tidligere.

Dette har medført sterkere fokus på fylkesrådmannens ansvar for den økonomiske interne kontrollen, og det er kvaliteten på hvordan dette er fulgt opp på enkelte områder som ønskes undersøkt.

- **Plan for gjennomføring av selskapskontroll.**

Fylkestinget behandlet i sak 51/09 i møte den 07.12.09 kontrollutvalgets forslag til ”*Plan for gjennomføring av selskapskontroll 2010-2011*”. I samsvar med kontrollutvalgets innstilling fattet fylkestinget følgende vedtak:

1. *Kontrollutvalget gis myndighet til selv å vurdere hvilke selskaper det gjennomføres eierskapskontroll overfor.*
2. *Følgende forvaltningsrevisjonsprosjekt prioriteres for gjennomføring i perioden 2010 – 2011:*
  - *”Forvaltning av eierinteresser (evaluering av fylkeskommunens implementering av vedtatte prinsipper for eierstyring)”.*
3. *Kontrollutvalget gis myndighet til å foreta prioritering mellom følgende selskaper med sikte på gjennomføring av forvaltningsrevisjoner i 2010 – 2011:*
  - *Valdres Kompetansevekst AS, inkl. datterselskap Valdres Arbeidssenter AS.*
  - *Østnorsk Filmsenter AS.*
  - *Oppland fylkeskraft AS.*
  - *Kompetanse- universitets- og forskningsfondet Innlandet AS.*
4. *Plan for selskapskontroll utarbeides for hver valgperiode, senest innen utgangen av året etter at fylkestinget er konstituert. Planen fremlegges for fylkestinget til behandling.*
5. *Planen revurderes årlig og kontrollutvalget gis myndighet til å foreta eventuelle endringer i planen i løpet av planperioden.*
6. *Kontrollutvalget vurderer fra sak til sak om prosjektrapportene skal legges frem løpende for fylkestinget eller kun omtales i kontrollutvalgets årsrapport.*

- **Undersøkelse av anbudsprosessen ved offentlig betalt transport i Vestre Toten.**
Med bakgrunn i en henvendelse fra fylkesrådmannen om at kontrollutvalget foretok en uheldig gjennomgang av anbudsprosessen om offentlig betalt transport i Vestre Toten kommune, fattet kontrollutvalget i møte den 27.09.07 følgende vedtak:

1. *Kontrollutvalget gir Innlandet Revisjon i oppdrag å gjennomføre en undersøkelse av anbudsprosessen ved offentlig betalt transport i Oppland fylkeskommune som det framgår i brev fra fylkesrådmannen av 24.8.07. Norges Taxiforbund har kontaktet kontrollutvalget og ønsker å gi opplysninger og innspill til saken, noe som forutsettes fulgt opp av revisjonen under gjennomføringen av oppdraget.*
2. *Undersøkelsen igangsettes umiddelbart. Det tas sikte på at endelig rapport legges fram på kontrollutvalgets møte den 6. november 2007.*

Rapporten fra Innlandet Revisjon IKS er datert 03.01.08. I problemstillingene som er benyttet for å løse oppgaven er det tatt utgangspunkt i fylkesrådmannens henvendelse til kontrollutvalget:

1. *Er lovverket rundt offentlige innkjøp fulgt i forbindelse med konkurransen om oppdrag i Vestre Toten kommune?*
2. *Er interne rutiner og vedtak i Oppland fylkeskommune fulgt i forbindelse med konkurransen om oppdrag i Vestre Toten kommune?*
3. *Har eventuelle brudd på vilkårene i problemstilling 1 og 2 hatt konsekvenser for anbudskonkurransen?*
4. *Vurder oppfølgingen av inngått kontrakt med leverandør av tjenesten i Vestre Toten kommune.*

Revisjonens konklusjoner kan sammenfattes som følger:

”Vi har i vår gjennomgang funnet at prosedyren for utlysning har vært fulgt. Imidlertid oppfylte ingen av tilbyderne kvalifikasjonskravene til leverandørene. Etter vår oppfatning burde derfor konkurransen vært avbrutt.

Det har etter vår vurdering vært tett oppfølging av kapasiteten til valgt leverandør, Solør Turbuss AS, dette resulterte blant annet i en skriftlig klage til leverandøren.

Solør Turbuss AS har benyttet seg av underleverandør ved levering av tjenesten. Det er åpnet for dette i kontrakten og bruken av underleverandør er godkjent av partene i Offentlig betalt transport.

Solør Turbuss AS har overdratt kontrakten til Gjøvik Taxi ANS. Etter vår oppfatning er slik overdragelse ikke i samsvar med anskaffelsesloven og anskaffelsesforskriften. Dette er å betrakte som en ny anskaffelse og skal i hht anskaffelsesregelverket skje etter ny utlysning”.

Kontrollutvalgets innstilling til fylkestinget var som følger:

1. *Fylkestinget tar revisjonsrapporten ”Anbudsprosessen ved offentlige betalt transport i Vestre Toten” til etterretning.*
2. *Fylkestinget viser spesielt til rapportens konklusjoner om at anbudskonkurransen skulle vært avlyst og utlyst på nytt, samt at overdragelsen av kontrakten fra Solør Turbuss AS til Gjøvik Taxi ANS er i strid med regelverket for offentlige anskaffelser.*

3. Fylkestinget ber fylkesrådmannen ta kontakt med Gjøvik Taxi ANS med sikte på å finne en løsning som muliggjør en ny anbudsutlysning i samsvar med regelverket.

Ved behandlingen i fylkestinget fikk et forslag fra Ap, SV og Krf om at pkt. 2 og 3 i kontrollutvalgets innstilling ble strøket vedtatt mot henholdsvis 11 (pkt. 2) og 7 (pkt. 3) stemmer. Vedtaket ble således:

Fylkestinget tar revisjonsrapporten "Anbudsprosessen ved offentlige betalt transport i Vestre Toten" til etterretning.

I brev den 09.02.09 gir fylkesrådmannen sin tilbakemelding om status vedrørende denne undersøkelsen:

"Denne revisjonsrapporten tas med selv om den strengt tatt ikke var definert som forvaltningsrevisjon, men fylkestinget vedtok å ta revisjonsrapporten til etterretning og fylkesrådmannen mener det er riktig å informere om hva som har skjedd i ettertid.

Innlandet Revisjons IKS gjennomførte høsten 2007 en revisjon av anbudsprosessen for kjøp av drosjetjenester på Vestre Toten. Anbudet ble gjennomført i samarbeid med Sykehuset Innlandet. Rapporten forelå i januar 2008 og ble behandlet av fylkestinget 10.2.08 i sak 01/08, og den påpekte følgende:

1. *Formuleringene rundt krav om egenkapital hos tilbyderne var uklart, og kravet var ikke etterlevd.*

Dette vedgås av administrasjonen, men ingen av tilbyderne tilfredsstilte kravet, og eventuelle andre handlinger enn de gjennomførte kunne ført til at brukerne av transporttjenesten ble skadelidende. Det er i denne forbindelse viktig å påpeke at fylkeskommunen har plikter overfor brukergrupper iht. Opplæringsloven og Yrkestransportloven.

2. *Kontrakten for transport i Vestre Toten ble etter anbudsåpningen tildelt Solør Turbuss AS. Dette selskapet overførte senere kontrakten til Gjøvik Taxi, og oppdragsgiverne godkjente denne overdragelsen. Dette mener revisjonen ikke burde skjedd.*

Oppdragsgiverne ser annerledes på dette spørsmålet, og vurderer at det er anledning til å godkjenne overdragelse av en kontrakt på uendrede vilkår.

På bakgrunn av revisjonens uttalelse har oppdragsgiverne likevel bestemt at man ikke skal forlenge kontrakten med Gjøvik Taxi utover 31.01.10, når den nåværende kontrakten utløper.

Raufoss Taxi klaget oppdragsgiverne inn for KOFA for urettmessig å ha godkjent kontraktsoverdragelsen fra Solør Turbuss AS til Gjøvik Taxi. Dette fikk de medhold i. Fylkeskommunen vurderte likevel at det ikke var grunnlag for å si opp den løpende avtalen med Gjøvik Taxi.

Senere har Raufoss Taxi innklaget oppdragsgiverne til KOFA for å ha benyttet en opsjon om å forlenge kontrakten med Gjøvik Taxi ett år fra 01.02.09 til 31.01.10. Kontraktsforlengelsen skjedde i juli 2008, og gjaldt ett år. Denne saken er ikke behandlet av KOFA ennå".

Kontrollutvalget betraktet svaret som tilfredsstillende og tok det i møte 04.03.09 til etterretning. Samtidig ba utvalget om å bli orientert når avgjørelsen fra KOFA foreligger.

KOFA har senere behandlet saken og gitt klager medhold. Den 18.08.2009 fattet KOFA også vedtak om å ilegge Sykehuset Innlandet HF og Oppland fylkeskommune et overtredelsesgebyr på kr. 450.000,00.

- **Uttalelse vedrørende Oppland fylkeskommunes årsregnskap for 2008.**
Uttalelsen fulgte som vedlegg til regnskapssaken som ble behandlet i fylkestinget den 28.04.09.
- **Innlandet Revisjon IKS – Hovedtrekkene i overordnet revisjonsstrategi for 2009.**
Kap. 1.1.1, annet avsnitt i oppdragsavtalen med Innlandet Revisjon IKS pålegger oppdragsansvarlig revisor hvert år innen 1. september å legge frem hovedtrekkene i sin overordnede revisjonsstrategi for kontrollutvalget. Planen ble tatt til orientering i møte den 04.11.09.
- **Oppdragsavtale med Innlandet Revisjon IKS.**
Kontrollutvalget vedtok den 04.11.09 oppdragsavtale med Innlandet Revisjon IKS vedrørende kjøp av revisjonstjenester m.v. for 2010. Avtalen ble inngått med forbehold om dekning innenfor den budsjetttrammen fylkestinget vedtok. Fylkestingets budsjettvedtak ga dekning for oppdragsavtalens beløpsmessige ramme.
- **Revisjonens statusrapporteringer mv.**
Som et ledd i kontrollutvalgets pålagte tilsynsplikt med revisjonen skal Innlandet Revisjon IKS hvert tertial blant annet rapportere status i forhold til mottatte bestillinger fra kontrollutvalget. Dette er fulgt opp.
- **Avregning av total ressursbruk for revisjon 2008.**
Kontrollutvalget har tatt avregningen til orientering. Det var kjøpt revisjonstjenester for kr. 802.620,00 mindre enn hva som var forutsatt i oppdragsavtalen med Innlandet Revisjon IKS. Til fradrag i denne besparelsen går imidlertid kr. 176.070,00 ekskl. mva som gjelder kjøp av tjenester fra eksterne..

Hovedårsaken til besparelsen var forsinket fremdrift når det gjaldt gjennomføring av forvaltningsrevisjonsprosjektene. I underkant av kr. 400.000,00 ble således stilt til disposisjon for slutføring av prosjektene i 2009.
- **Kontrollutvalgets budsjettforslag for 2010.**
I henhold til § 18 i kontrollutvalgsforskriften har kontrollutvalget vedtatt forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen. Forslaget ble vedtatt av fylkestinget i forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2010.
- **Kontrollutvalgets årsmelding til fylkestinget for 2008.**
Behandlet i fylkestinget den 28.04.09.
- **Kontrollutvalgets møteplan for 2009.**

5. Avslutning

2009 har vært et aktivt når det gjelder ferdigstilling av forvaltningsrevisjonsprosjekter. En rekke prosjekter som ble bestilt i 2008 ble ferdigstilt i 2009, noe som igjen har medført at flere prosjekter som var forutsatt ferdigstilt i 2009 først blir slutført i 2010.

2009 har ellers vært et såkalt normalår for kontrollutvalget i og med at det ikke har ”dukket opp” uforutsette forhold som har betinget spesielle undersøkelser. Utvalgets arbeid har derfor i stor grad bestått i å gjennomføre lovpålagte og planlagte oppgaver.

Selv om kommunikasjonen med fylkeskommunens politikere og administrative ledelse alltid vil kunne bli bedre, føler utvalget at den har vært tilfredsstillende gjennom året.

Videre synes kontrollutvalget at samarbeidet med sekretariatet og Innlandet Revisjon IKS fungerer godt. Ikke minst gjelder det samarbeid når det gjelder utforming av innhold i forvaltningsrevisjonsprosjektene.

Også resten av valgperioden vil kontrollutvalget ha hovedfokus på at innbyggerne kan ha tillitt til at fylkeskommunen har et kontroll- og tilsynsapparat som er med på å hindre at eksempelvis misligheter og korrupsjon forekommer, og til at deres rettsikkerhet blir ivaretatt. Ikke minst vil dette kunne skje via forvaltningsrevisjonsprosjekter og andre undersøkelser.

Lillehammer, den 07.04.2010.

Anne Hjelmstadstuen Jorde (sign).
Leder

Roar Steinslien (sign).
Nestleder

Gunnar Thue (sign).

Dagny Christin Sten (sign).

Thor Lium (sign).